

Iskustva i pouke sa manevra „Sloboda—71“ i drugih vežbi

O OBUČENOSTI JEDINICA

Ocena o obučenosti i spremnosti jedinica koje su učestvovala na manevru »Sloboda — 71« je u celini pozitivna. Dalo ju je rukovodstvo, a tog su mišljenja i učesnici manevra — starešine i vojnici. Ne radi se samo o novim dostignućima već i o novom kvalitetu obučenosti. Ovo je doprinelo da se razmišlja o načinu korišćenja stečenih iskustava za pronalaženje novih puteva i metoda unapređivanja obuke i postizanja boljih uspeha. Od posebne je vrednosti iskustvo da se u složen mehanizam jedinica mogu uspešno uklopiti i mladi vojnici, istina na pomoćne dužnosti i uloge i uz pomoć starešina i starijih vojnika.

U pripremi jedinica za manevar starešine su bile opterećene materijalnim poslovima, a morale su rešavati i druga pitanja. Jedinice nisu boravile na terenu i poligonima više nego obično, sem što su bile na pokretnom logorovanju koje je izvedeno kvalitetnije i trajalo je nešto duže nego ranijih godina. Postavlja se pitanje koji su faktori najviše doprineli obučenosti jedinica? Svakako na prvo mesto dolazi zalaganje i osećanje odgovornosti starešinskog sastava za uspeh manevra. Želja i ponos za učešće na manevru bili su izraženi od samog početka i kod starešina i kod vojnika. Osećanje odgovornosti je od samog početka priprema za manevar izazvalo aktivan odnos prema celokupnoj delatnosti, iz čega je rezultirala kreativnost, racionalnost i samoinicijativa u obuci.

Borbenom obukom i vaspitanjem jedinica u 1971. godini su se intenzivno bavile sve komande, počev od komande armije do komande bataljona. Određen je profil obučenosti vojnika i starešina u pojedinim fazama obuke. Stepenn obučenosti na kraju svakog perioda je kontrolisan od strane pretpostavljene komande koja je davala ocenu i odobrenje za prelazak na viši stepenn obuke. Nisu svi dobili »zeleno svetlo«, neki su iz četne obuke vraćeni na odeljenjsku i vodnu obuku. Bili smo u pravu, jer je iskustvo pokazalo da je bolje imati uvežbane čete, no slabo obučene pukove. Najviše vremena (pre-

ko 50%) planirali smo i upotrebili za izvođenje stručne kolektivne obuke i obučavanje odeljenja — posada. Praksa je opravdala ovakav postupak jer, od dobro obučanih odeljenja i posada nije teško ići na obuku jedinica. Stručna znanja vojnika i osposobljenost za izvršavanje zadataka upravo se stiču u toj fazi obuke. Za nas je veoma važno da smo obuku izveli u raznim garnizonima i pod različitim uslovima, a jedinice (vodove i čete) formirali neposredno pred manevar.

OBUKA JEDINICA

U obuci jedinica u izvođenju četnih, bataljonskih i pukovskih vežbi posvećena je izuzetna pažnja. Pripreme i planiranje su bili potpuni i do te mere sprovedeni da su davali sigurne garancije za uspeh. Vežbe su bile potčinjene zadacima jedinica na manevru i svemu onome što ih je tamo očekivalo. Težište je dato odbrambenim dejstvima. Međutim, nedovoljno uvežbavanje aktivnih dejstava imalo je kasnije vidne posledice.

Prve vežbe su pokazale nedovoljnu obučenosť, a problemi komandovanja i rukovođenja su izbili u prvi plan. Rukovođenje ovim vežbama su u celini preuzele komande pukova i brigada. Od samog početka u vežbe su bile uključene i rodovske jedinice. Takva situacija je u potpunosti angažovala komande u obuci jedinica, zbog čega je došlo do zapostavljanja njihovog sopstvenog obučavanja i uvežbavanja za manevar. Problemi organizacije sadejstva i usklađenih dejstava su bili stalno aktuelni. Obuka i priprema za manevar verifikovani su na manevru, jer sve što je u obuci propušteno komande i jedinice su ispoljile na manevru.

KRETANJE NA BOJIŠTU I MARŠEVANJE

Primedbe koje su date na ovu važnu taktičku radnju su uglavnom tačne. Pokreti su izvođeni pod pretpostavkom borbene situacije, ali se toga često nismo pridržavali. Zapravo, naši pokreti i marševanje potčinjeni su saobraćajnim i bezbednosnim merama, one su dominirale. Uspeh ili neuspeh se meri skoro isključivo prema broju saobraćajnih udesa. Međutim, zaboravlja se da je to samo jedina, a ne i jedina mera koju treba obezbediti i sprovoditi. Pokazalo se da je glavni problem u marševskoj disciplini korišćenje odabranih puteva za određeno vreme. Ovo je posebno važno u toku odbrane kada se jedinice izvlače u dubinu po lošim i u pogledu broja ograni-

čenim putevima. Ne mogu se oteti utisku da je najveća smetnja na manevru bila samovolja na komunikacijama. Zakrčene deonice puteva nisu bile problem, već slučajevi kada su jedan do dva kamiona u kvaru parkirani na sredini uskog puta. Zatim, redovno su se u oba pravca kretale kolone sa desetinama vozila. Nemamo podataka o efektu dejstva avijacije na auto-kolone, verovatno bi rezultati bili porazni. Broj oštećenih vozila, odnosno izbačenih iz upotrebe, verovatno je mali u odnosu na gubitke koje bismo pretrpeli u stvarnom ratu.

Kretanje pešadijskih kolona je dosta sporo. Teško se savlađuje prostor pešice. Nije samo u pitanju opterećenost vojnika i starešina, već, pre svega, nedovoljna kondicija i uvežbanost u marševanju. Kod starešina se oseća posledica da se sve u redovnom životu i radu savlađuje vozilima. Ovo se na manevru posebno pokazalo u toku dinamike, kada na bojištu ceo prostor treba savlađivati ubrzano ili trčeći. To važi za juriš, prebacivanje, prelazanje u protivnapad, promene položaja, posebno za napad na VD, dakle za sve taktičke postupke gde je vreme presudno.

Manevar je pokazao nedovoljnu aktivnost odbrane koja je, možda, proizašla iz nedovoljne psihofizičke izdržljivosti bez sna, nedovoljne otpornosti na podnošenje gladi i žeđi i nedovoljne sposobnosti za naporan rad bez odmora. Ne bi trebalo isključiti ni fizičku kondiciju, jer kada se govori o naporima, obično se ima u vidu samo manevar, a zapostavlja se pripremni period koji je bio teži za sve učesnike nego sam manevar. Manevar je trajao tri dana, a to je period u kome zdrav čovek može da izdrži znatne napore i da mu sposobnost ne bude bitnije umanjena.

O AKTIVNOSTI U ODBRANI

Naša koncepcija opštenarodne odbrane predviđa kao osnovnu snagu odbrane što veću aktivnost. Premda je bilo planirano dosta protivnapada, svi nisu izvedeni a neki su se svodili na parcijalna, beznačajna, usitnjena dejstva, neusklađena po vremenu i objektima, bez dobro organizovanog sadejstva. Ako tražimo uzroke za to, jedan od njih je, svakako, u klasičnim shvatanjima odbrane. Tako, na primer, za protivdesantnu borbu su se uvek našle snage koje su išle u napad, to je znala i činila svaka jedinica, od kuvarskog voda do tenkovskog i artiljerijskog. Međutim, takva se merila nisu uzimala kada su se tražile snage za protivnapad, jer se smatralo da su za to pozvane samo jedinice iz borbenog poretka.

Izgleda da nešto nije u redu i sa postavljanjem zadataka jedinica. Mislim na tačno određivanje zadataka po vremenu i mestu, što ponekad ograničava inicijativu starešina. Ako analiziramo zadatke jedinica onako kako su postavljeni, onda su, mislim na »crvene«, svi ili skoro svi izvršeni, pre svega u sprečavanju agresoru da izbije na određenu liniju. Na primer, 2. pd zadržala je agresora na glavnom pravcu 15 km ispred linije koju je po zadatku trebalo da odbrani. Ipak smatram da u tim dejstvima nije bilo sve u redu, naročito u načinu izvršavanja zadataka i vođenja borbe u celini. Situacija je nametnula odbranu pravca sa većim i manjim međuprostorima. Međutim, zapaženo je da se nastoji pokriti ceo prostor. Pokazalo se da se ne pridržavamo mogućnosti taktičkih jedinica, šta mogu da posedaju, a šta da brane. Kod dela starešina ispoljila se bojazan za bokove i pozadinu, pa su nastojali da svuda imaju snage. Međutim, postoje norme do kojih se, na primer, pešadijski bataljon može širiti, a da pri tome još sačuva kompaktnost kojom može izvesti udar ili se suprotstaviti napadaču. Pri tome bataljon treba da ima svoj oslonac — bazu odbrane sa koje može dejstvovati u svim pravcima. Neopravdana je praksa izuzimanja jedinica iz organskih celina. To se, po pravilu, radilo od snaga II ešelona, zapravo od snaga koje su bile predviđene za protivnapad, dakle za aktivnost. Napadač je dejstvovao po određenim pravcima i kolonama, pa je imalo dovoljno mesta i prostora da dejstvuje bočnim udarima. Ipak se ispoljila težnja linijskog posedanja položaja, posebno pri povlačenju u dubinu. Tome su donekle doprinele i sudije.

Osećala se velika potreba kod »crvenih« za helikopterima kao borbenim i transportnim sredstvima radi manevra i to ne samo pešadijskim snagama već i protivtenkovskim i drugim sredstvima. Rušenjem mostova na r. Korani u rejonu Veljuna mi smo ostali bespomoćni. 2. bataljon 95 puka je celu noć marševao preko Slunja i na kraju nije bio angažovan u borbi tamo gde je bio upućen, a ni tamo gde se ranije nalazio. Mišljenje da teritorijalne i partizanske jedinice mogu zameniti desantne jedinice nije sasvim tačno, bar ne uvek i ne na svakom prostoru. Jer, ako se na vreme stigne na neki objekat dovoljna je četa, a ako se zakasni, malo je i bataljon.

Aktivnost odbrane je, uglavnom, bila planirana noću, a noćna dejstva su izostala, pa time i aktivnost. Pokazalo se da organizacija i izvođenje protivnapada nije tako jednostavno, posebno ako je on usmeren na oklopne snage napadača sa neadekvatnim vlastitim snagama. U »trci« pešadije sa motorom, ona može da izgubi »dah«, da ne stigne na vreme na određene položaje. Smatram da pešadijske jedinice nisu svesne toga da su njihova protivtenkovska sredstva za

borbu s oklopnim snagama ipak efikasna. Uopšte, obučavanje pešadije u borbi protiv tenkova i zajedno sa tenkovima je veoma aktuelno.

Kada se radi o obuci mislim da nije u pitanju, a niti je rešava samo novac, već shvatanje značaja obučenosti i aktivnost starešina. Stepenn obučenosti jedinica zavisi najviše od stepena sposobnosti i angažovanja starešina i broja dobro izvedenih taktičkih četnih i pukovskih vežbi. Smatram da bi pukovske vežbe morale da se izvode češće i više. Rad na pripremanju i organizovanju takvih vežbi drži komande u stalnom kursu, u taktičkoj kondiciji. Na njima se potvrđuju stara i stiču nova iskustva.

Pukovnik
Jože NAGODE